

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.

Andra Kammaren.

N:o 47.

Tisdagen den 12 Maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets memorial n:o 79.

§ 3.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial, n:o 80, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckta motioner om pension åt aflidne registratorn i justitieombudsmannaexpeditionen Oriel Otto Afzelii enka, blef den af utskottet sålunda föreslagna voteringsproposition en af kammaren godkänd.

§ 4.

Föredrogs men bordlades ånyo lagutskottets memorial n:o 81.

§ 5.

Herr talmannen tillkännagaf, att, enligt derom mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, gemensam omröstning öfver den här ofvan under § 3 omförmälda voteringsproposition komme att ega rum vid början af morgondagens plenum.

§ 6.

Justerades ett protokollutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,14 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 13 Maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 6 dennes förda protokoll.

§ 2.

Anställdes, jemlikt 65 § riksdagsordningen, omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial, n:o 80, föreslagna, af Riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med anledning af herrar v. Ehrenheims och Themptanders i ämnet väckta motioner, medgifver, att auditören Oriel Otto Afzelii enka, Maria Georgina Afzelius, född Wallroth, må, utöfver hvad henne i pension tillkommer från civilstatens pensionsinrättning och arméns pensionskassa, så länge hon i sitt enkestånd förblifver, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 500 kronor, att utgå från och med år 1897, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva herrar v. Ehrenheims och Themptanders omförmälda motioner ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 58 Ja och 146 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 80 Ja och 23 Nej, hvadan, då dertill lägges Andra Kammarens

röster eller..... 58 Ja och 146 Nej,

sammanräkningen visar 138 Ja och 168 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Anmäldes och godkändes *dels* följande inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från *statsutskottet*:

n:o 76, i anledning af Riksdagens år 1895 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1894.

från *konstitutionsutskottet*:

n:o 87, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 14, 17 och 25 riksdagsordningen;

n:o 88, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o och 3 § 10:o tryckfrihetsförordningen; samt

n:o 89, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98, 109 och 111 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen.

från *lagutskottet*:

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphäfvande af föreskrifterna angående borgareed;

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande sammanläggning af straff;

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 99, 101 och 108 §§ utsökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delegare i dödsbo;

n:o 58, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående stämningstidernas förkortande m. m.

n:o 59, i anledning af väckt motion om tillägg till lagen angående tillsyn å vissa så kallade folkbanker m. m. den 29 juli 1892;

n:o 60, om ändrad lydelse af 69 och 71 §§ konkurslagen;

n:o 61, i anledning af väckta motioner om upphäfvande af vissa undantagsbestämmelser rörande tiden för anförande af besvär öfver kommunal- och kyrkostämmobeslut i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län;

n:o 62, med förslag till lag om ändrad lydelse af 56 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

n:o 63, i anledning af väckt motion angående tillägg till 5 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af § 17 mom. 1 värnpligtslagen.

från *bankoutskottet*:

n:o 90, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; äfvensom sistnämnda utskotts förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 91, till fullmäktige i riksbanken med öfverlemnande af bankoreglementet.

dels ock Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 11, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

n:o 12, angående årligt understöd åt enkefru Julia Wiel-Hansen:

n:o 13, angående ändring i portosatserna för paket;

n:o 14, om ändrad lydelse af § 25 i förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895;

n:o 15, angående tillägg till lagen om rikets mynt den 30 maj 1873;

n:o 16, angående ändring i 65 § 3 mom. i förordningen angående beviljning af fast egendom samt af inkomst den 3 juni 1892;

n:o 17, angående ändring i instruktioneu för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna;

n:o 18, angående ändring i gällande bestämmelser, i fråga om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket; samt

n:o 19, angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften.

§ 4.

Härefter företogs till behandling statsutskottets memorial, n:o 79, angående statsregleringen för år 1897.

Punkten 1.

Bifölls.

Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.

Punkten 2.

Kongl. Maj:t hade i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att till *arbetareförsäkringsfonden* afsätta 1,400,000 kronor.

I en inom Andra Kammaren af herr *A. Hedin* m. fl. väckt, till statsutskottet remitterad motion (n:o 137) hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att år 1897 till arbetareförsäkringsfonden skall, utöfver den af Kongl. Maj:t föreslagna summa, afsättas ett belopp af 8,400,000 kronor.

*Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)*

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte, med afslag å herr *A. Hedins* m. fl. ifrågavarande motion, besluta, att till arbetareförsäkringsfonden skall i riksstaten för år 1897 afsättas ett belopp af 1,400,000 kronor.

I en vid punkten fogad reservation hemställde deremot herrar *Lundeberg*, *Hugo Tamm* och *E. Bohnstedt*, att såväl Kongl. Maj:ts förevarande framställning som herr *A. Hedins* m. fl. omförmälda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Nyström: Herr talman! Den nu föredragna punkten i utskottets betänkande är åtföljd af en reservation, som jag för min del anser förtjent af synnerlig uppmärksamhet. Jag är ingalunda någon motståndare till arbetareförsäkringsidén, och jag skall med glädje helsa den dag, då ett för alla parter tillfredsställande förslag till denna frågas ordnande framlägges. Men så länge ingen organisationsplan därför är af Riksdagen antagen och godkänd, anser jag det ej lämpligt att ytterligare öka en fond för ett ändamål, som, om jag så må säga, sväfvar i luften. Det är säkerligen icke endast en händelse, att det belopp, som i år begäres, är precis detsamma, som i fjol beviljades, nemligen 1,400,000 kronor. Men hvarthän man på vissa håll syftar, det torde kunna läsas emellan raderna uti en annan motion, som afser samma ändamål, men i hvilken beloppet är sex gånger större. Det torde emellertid dröja många år, innan dessa medel få någon användning, och hvarje generation torde få bära omsorgen för sina behof härvidlag. Men skulle nu under några år så stora belopp, som dessa, anvisas, torde det vara säkert, att anspråk väckas, som snart skola framträda med hela tyngden utaf en sedvanerätt, inför hvilken Riksdagens sjelfständighet icke blir stort mera än en illusion. Då jag icke för min del kan vara med om att inskränka eller kringskära Riksdagens frihet att i denna fråga besluta efter sig företeende omständigheter, och då otvifvelaktigt finansiella förhållanden kunna uppstå, som skola tvinga Riksdagen att icke anvisa så stora belopp för detta ändamål, synes det mig vara bättre, att man redan nu bryter med en sådan ordning, och jag ansluter mig sålunda i detta afseende till reservanternas mening.

Jag skall be att något få uppehålla mig vid denna reservation. Jag hänvisar då till sid. 13 i statsutskottets förevarande memorial, der reservanterna, efter att hafva lemnat en redogörelse för den organisatoriska sidan af saken, framkasta den frågan om det kan anses finansiellt riktigt att fortsätta bildandet af en fond, om hvars användning för när-

Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)

varande icke råder klarhet, ännu mindre enighet» Och reservanterna finna, att detta spörsmål så mycket hellre bör besvaras nekande, »som staten nödgas upplåna penningar för betäckande af andra utgifter, och det torde få anses ekonomiskt både enklare och klokare, om staten, på samma sätt som den enskilde, icke bildar fonder för framtida behof förr, än fondbildning kan ega rum, utan att, såsom i förevarande fall skulle blifva händelsen, i sjelfva verket stödja sig på upplåning.»

Då jag anser, att reservanterna hafva gifvit goda skäl för sin afvikande mening, och då den utredning, hvarmed deras motivering slutar, synes mig tillfredsställande, hemställer jag, herr talman, om afslag på utskottets förslag och bifall till den gjorda reservationen.

Herr Hedin: Herr talman! Sedan omstörtningen af rikets ekonomiska politik år 1888 genomförts med tillhjälp af 22 icke valde, utau kammaren ådömda personer, framlade Hans Maj:t Konungen i det mycket omtalade diktamen af den 12 oktober samma år ett förslag till användande af de nya, för staten ej behöfliga inkomsterna, som genom tullbeskattningen skulle vinnas, och detta förslag fick, genom samtliga hans rådgifvares instämmanden deruti, karakteren af ett program. Då nu från den 1 juli 1888 till den 1 oktober förlidet är en del af Sveriges arbetare ensamt för rättigheten att få förtära amerikanskt fläsk erlagt en skatt af nära sex och en half millioner kronor, ha jag och åtskilliga andra ledamöter af kammaren ansett det ej vara för tidigt att påminna om löftena från 1888 för att förvissa oss om, huruvida det regeringsprogram, som jag nyss nämnde, hade understöd att påräkna från Riksdagens sida eller åtminstone från Andra Kammarens sida. Statsutskottets hemställan i den föredragna punkten, som alldeles ofelbart uttrycker majoritetens af denna kammare mening, har gifvit oss ett svar, som icke kan utaf någon missförstås. Och deruti ligger utan tvifvel en vinst. Att statsutskottet derjemte har funnit lämpligt att behandla denna fråga på det föraktfulla sätt, att det kommit med sitt svar vid en tidpunkt af riksdagen, då det ej tjänar till något som helst nyttigt ändamål att företaga en allvarlig diskussion af ämnet, är en omständighet hvilken, likaväl som sjelfva sakförhållandet, skall utaf mig och många andra blifva uti troget minne bevarad.

Herr Lundell: Sympatierna för eller emot detta anslag äro naturligtvis beroende på huruvida man tänker sig, att en arbetarepensionering någonsin skall kunna komma till stånd. Anser man, att den kan komma till stånd och att den är nyttig, bör det vara mycket fördelaktigt, om man kan afsätta medel för ändamålet redan nu, äfven om man antager, att det kommer att dröja innan man får pensioneringsfrågan löst. Då jag för min del tror, att det icke ligger utom statens förmåga att bereda åtminstone små pensioner åt arbetare, anser jag att, om man också ej kan gå så långt som i herr Hedins motion föresås, det är skäl uti att äfven i år afsätta ett belopp af 1,400,000 kronor eller samma belopp, som förra året beviljades för detta ändamål.

Kommer man en gång så långt, att man kan få denna ålderdomsförsäkring för arbetare till stånd, anser jag att man icke bör införa detta klistringssystem, alla de kommissioner eller den dyrbara förvaltning, som föreslogs uti det senast framlagda kongl. förslaget, utan jag för min del tror, att den väg man bör gå är att man låter af statsmedel, utan att direkta bidrag utkrävas från vare sig arbetare eller arbetsgivare, helt och hållet utbetala pensionerna, visserligen till små belopp, men ändock sådana, att de blifva af väsentligt gagn för arbetarebefolkningen. Jag har tänkt mig, att pensionerna skulle utgå endast af indirekta skattemedel, och att man genom att öka tullen på tobak och kaffe, genom att införa ölskatt och äfven genom att öka bränvinsskatten skulle kunna få så ökade statsinkomster, att man skulle af dessa ökade tillgångar jemte inflytande tullar å införda lifsförnödenheter kunna bereda statspensioner för arbetare och den fattigare befolkningen öfver 65 år.

Pensionerna kunde till en början vara små. Från min egen erfarenhet vid utdelande af fattigunderstöd vet jag, att de allra flesta, som åtnjuta sådant understöd på landet, icke erhålla mer än 4 à 10 kronor i månaden. Den del af befolkningen, som är öfver 65 år gammal, uppgår ungefär till 370,000 personer. Jag antager, att af detta antal skulle ungefär tre fjerdedelar behöfva erhålla pension, och för att bereda ålderdomspension åt dessa skulle det åtgå ungefär 16 millioner kronor årligen, med beräkning af 60 kronor årligen i medeltal för hvarje pensionstagare. Härför skulle nu ej behöfvas någon särskild statsförvaltning eller bokföring för hvarje särskild person, då pensionerna skulle vid viss ålder tilldelas alla, som stode under ett visst förmögenhets- eller inkomststreck. Register öfver pensionstagare kunde ju föras af häradskrifvarne, och kronofogdarne kunde utbetala pensionerna, hvarför det, som sagdt, icke skulle behöfvas några särskilda kostnader alls för dessa pensioners utbetalande.

Det belopp af 16 millioner eller något sådant, som skulle erfordras för detta ändamål, borde det väl ej ligga utom statens förmåga att kunna åstadkomma på det sätt jag nyss nämnde. Äfven om man för andra statsändamål då skulle nödgas något öka den direkta beskattningen, så skulle man samtidigt få betydligt minskade kommunalutskylder. Man skulle ej heller behöfva dröja ännu i bortåt ett halft århundrade, innan pensioneringen kunde komma till stånd, utan den skulle kunna börja nära nog genast. Nu är det emellertid ej sagdt, att nämnda inkomstkällor skulle komma att för all framtid flöda lika ymnigt, som de kunde göra till en början. Men om man afsatte 5 millioner om året till en fond samt låte denna stiga till dess att den uppnådde en storlek af 500 millioner kronor, skulle man ej behöfva frukta för att medel för pensioneringen skulle komma att fattas.

Jag har tänkt mig, att om man afsatte 5 millioner årligen till en dylik fond under en tidrymd af 100 år och använde räntan af denna fond till de årliga pensionsutbetalningarna, så skulle anspråken på bidrag från statskassan till de årliga pensionsutgifterna derigenom alltjemt minskas, under det att fonden och dess afkastning alltjemt

*Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)*

*Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)*

ökades. Och då fonden vore färdig, skulle den efter 3 procent ränta lemna 15 miljoner kronor årligen till pensioneringen.

Jag tror, att man bör tänka på detta sätt att ordna saken, när det en gång blir fråga om att anordna ålderdomsförsäkring för arbetare. Man bör därför icke frågå den en gång inslagna vägen att afsätta medel till en dylik fond, hvilken i alla fall blott är en sådan besparing för framtiden, som det är oss möjligt att åstadkomma utan olägenhet.

På grund af hvad jag nu anfört, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag, att 1,400,000 kronor i år afsättas för detta pensionsändamål, och jag ber äfven att få framhålla önskvärheten af att man, så snart det sig göra låter, afsätter ett ännu större belopp årligen i och för en pensionsfond.

Herr Ekenman: En af de föregående talarne uttalade sitt beklagande öfver den hemställan, utskottet här gjort, om afsättande af 1,400,000 kronor till arbetareförsäkringsfonden. De skäl, som han anförde emot hvad som nu föreligger, gälde lika mycket det beslut, som Riksdagen i fjol fattade.

Jag anser, att den ärade talaren härvidlag gått vida längre än lämpligt varit. Då Riksdagen i fjol efter långa och grundliga öfverläggningar genom den skrifvelse, som Riksdagen aflät till Kongl. Maj:t, så att säga satte frågan på dagordningen, ansåg Riksdagen den visserligen icke, såsom den ärade talaren behagade uttrycka sig, sväfva i luften; utan Riksdagen ansåg den hafva en sådan innebörd, att den måste lösas. Och detta Riksdagens beslut att sätta frågan på dagordningen blef understruket genom det mera i realiteten gående beslutet att afsätta ett ganska afsevärdt belopp för sakens genomförande.

I detta sammanhang skall jag anhålla att få fästa uppmärksamheten på en annan sak, som man ofta hör från ett och annat håll — visserligen ej här i dag uti kammaren, men eljest under debatten i tidningspressen och man och man emellan — nemligen den mening, att denna sak skulle i Tyskland så att säga vara öfvergifven. Detta är beroende på ett misstag. Frågan är visst icke öfvergifven i Tyskland. Men under den tid, som arbetareförsäkringen der egt bestånd, har man funnit, att åtskilliga detaljer tarfva en förbättring, och det är angående detta, som för närvarande förslag föreligga och en kommission arbetar i Tyskland. Det förhåller sig med detta ungefär på samma sätt, som när man önskar få en förbättring af en eller annan detalj i en lag, eller när man önskar genomföra ett förslag till förbättring i rättegångsordningen eller någon annan vigtig fråga: icke vill man därför kullstörta hela rättegångsordningen eller upphäfva hela saken, utan man vill endast förbättra den och göra den mera effektiv. Det är derpå arbetet vis à vis arbetareförsäkringen i Tyskland för närvarande går ut.

Jag kan icke neka till att, enligt min öfvertygelse, det skulle göra ett bra sorgligt intryck i, jag vågar säga hela landet, om man nu här skulle afböja det förslag, som föreligger. Många, som vänta

sig mycket godt utaf detta, skulle på grund af ett sådan beslut anse sina förhoppningar i detta fall svikna.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets föreliggande förslag.

*Angående
afsättning till
arbete-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)*

Herr *Lilliehöök* instämde häruti.

Herr *Hammarskjöld*: Då vid sistlidne riksdag frågan om arbetareförsäkringen förevar i denna kammare, yrkade jag afslag på samtliga de framlagda förslagen, enär jag ansåg, att det vore ett ganska farligt experiment, då hela detta företag ännu vore allt för litet pröfvadt i andra länder, för att ett jemförelsevis så fattigt land som vårt skulle kasta sig in på denna sak, hvars följder ingen ännu kunde öfverskåda. Då jag fortfarande hyser samma åsigt, är det klart, att jag icke heller nu kan vara med om, att äfven i år skulle afsättas ett större belopp till fonden för arbetareförsäkringen. Jag anser det nemligen vara oegentligt och högst besynnerligt att år efter år afsätta milliontals kronor till ett ändamål, som ännu icke fattats något beslut om. Jag känner icke heller något exempel på, att man i föregående tid förfarit på detta sätt, och jag vill derfor icke nu vara med om ett sådant egendomligt tillvägagående. Man kan nu visserligen ifrågasätta, hvad det ifrågavarande öfverskottsbeloppet skulle användas till, derest Riksdagen afsloge statsutskottets nu föreliggande förslag. Ja, detta är icke godt att säga. För min del är jag icke riktigt hågad för att ingå på det förslag, som reservanterna från Första Kammaren framställt, utan jag vore mera böjd för att dessa medel finge anvisas till förstärkande af statsverkets kassaförslagsfond. Jag skulle dock icke heller anse det för en riksolycka, om medlen användes för minskande af rikets skuld.

Emellertid vill jag nu icke vidare inlåta mig på denna fråga, då jag i alla fall icke hyser stor förhoppning om, att Andra Kammaren kommer att afslå statsutskottets hemställan. Jag ber dock, herr talman, att få yrka rent afslag på denna punkt.

Herr *Kihlberg*: Jag anser det icke vara riktigt lämpligt att nu diskutera den frågan, huru arbetareförsäkringsfrågan skall lösas. För sådant ändamål har ju Riksdagen — och i detta fall var Andra Kammaren ganska enhällig — till Kongl. Maj:t ingått med en begäran om förnyad utredning, enär det af Kongl. Maj:t i fjol framlagda lagförslaget derom af många skäl icke kunde antagas. Jag tror för min del, att denna fråga nog kan lösas, ehuru jag på samma gång villigt erkänner, att frågan är mycket svårlost. Men hvilken åsigt man än i detta afseende må hysa, vare sig man anser frågan kunna lösas eller icke, så bör väl Riksdagen i alla fall hafva så stor respekt för sitt en gång fattade beslut, att Riksdagen, när den så nyligen som i fjol hos Kongl. Maj:t begärt en ytterligare utredning i frågan och pointerat sin önskan genom att afsätta 1,400,000 kronor till en

Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)

fond för försäkringens genomförande, icke i år nekar att afsätta ytterligare till samma fond det af Kongl. Maj:t nu föreslagna beloppet af likaledes 1,400,000 kronor. Statens finansiella ställning tillåter väl i år en sådan afsättning bättre än i fjol, och hvad skulle då skälet vara till att afslå denna framställning? Man säger visserligen, att det icke vore lämpligt att afsätta penningar till en fond, om hvars användning man ännu ingenting vet. Men om denna fråga icke kan lösas på det sätt, som man förut tänkt sig, och denna fond i följd deraf icke komme till användning för det dermed afsedda ändamålet, så äro väl dessa penningar icke borta, utan de äro besparade. Dermed har väl icke Riksdagen heller förlorat sin rätt att bestämma öfver dessa medels användning, i fall Riksdagen slutligen skulle anse, att medlen icke kunde användas för det ändamål, hvartill de blifvit afsatta.

Den ärade motionären på stockholmsbänken klandrade statsutskottet, därför att den af honom m. fl. väckta motionen om afsättande till denna fond af en större summa icke tidigare på Riksdagen behandlats af utskottet. Jag vill emot detta endast säga, att litet hvar torde finna lämpligt, att denna afsättningsfråga behandlas i sammanhang med statsregleringen, och därför har statsutskottet icke heller förr än nu tagit frågan under ompröfning. Jag kan emellertid icke finna lämpligt att till denna fond afsätta ett så stort belopp, som i motionen föreslagits. Men lika litet kan jag anse riktigt att nu afslå Kongl. Maj:ts proposition i detta fall, ty det skulle vara allt för mycket stridande mot Riksdagens beslut i fjol.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Swartling* och *Eklund* från Norrköping instämde med herr Kihlberg.

Herr Andersson i Löfhult: Äfven jag skall be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

I fjol, då frågan om arbetareförsäkringen behandlades i denna kammare, var jag med om att aflåta en skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Vi hyste då godt hopp om att få fram ett förslag, att arbetarne och folket i allmänhet skulle få pension eller understöd vid invaliditet. Jag hoppas fortfarande, att en dylik anordning snart skall komma till stånd, och jag vill därför äfven i år vara med om att afsätta medel till detta ändamål.

Nu säger man, att man icke vill afsätta medel till bildande af denna fond, då man icke alls har klart för sig huru medlen skola användas. Jo, visst vet man det! De skola användas till understöd åt de fattigare klasserna och arbetarne, när de blifva gamla och orkeslösa samt icke längre sjelfva kunna förtjena något till sitt uppehälle. Äfven om man ännu icke fått klart för sig, på hvad sätt dessa pensioner eller understöd skola utdelas, behöfves det ju en fond, ja, en mycket stor fond för ändamålet. Och om vi för hvarje år afsätta

en summa till denna fond, kan den slutligen nå den storlek, att vi dermed kunna bringa hjälp åt nödlidande och ålderstigna. Det synes mig rent af förunderligt, att någon vill motsätta sig detta. Denna fond behöfver många millioner, och skola vi någon gång kunna få fonden tillräckligt stor, måste vi för hvart år afsätta åtminstone det belopp, som statsutskottet här föreslagit.

*Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.*
(Forts.)

Jag ber sålunda att på det liffigaste få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Höjer: De högt ärade första kammar-reservanterne hafva uttalat såsom sin uppfattning, att af det tillgängliga öfverskottet borde för år 1897 anvisas det erforderliga beloppet, 1,500,000 kronor, till låneunderstöd åt enskilda jernvägar, för att derigenom undvika skuldsättning, »hvilken åtgärd till sitt resultat vore närmast jemförlig med ett afbetalande å statsskulden». Såvidt jag kunnat finna, hafva vi emellertid desslikes en annan skuld att afbetala, en skuld till dessa stora, fattiga samhällsklasser, som till proportionsvis största beloppet sammanskjutit alla dessa millioner, hvilka vi under loppet af denna riksdag kastat i gapet på fjerde och femte hufvudtitlarne. Den förpligtelsen synes mig vid denna riksdag hafva bort vara så mycket större, som efter hvad det förljudes och efter hvad som torde vara tydligt, denna Riksdag kommer att alldeles bort-eskamotera den tilläggsbevilling, som vi började att lägga på svenska medborgare vid urtima Riksdagen år 1892. Derigenom komma också att försvinna ända till de sista spåren af dessa så ofta åberopade urtima löfena, och derefter kommer det att gå så, att utgifterna till grundskatternas afskrifning, till lindring af rustnings- och roteringsbesvären, samt utgifterna till försvarsändamål i öfrigt komma att hufvudsakligen kastas på den lägre befolkningen i form af konsumtionsskatter, ehuru vi på den urtima riksdagen år 1892 beslutade, att åtminstone kostnaderna för grundskatternas afskrifning och lindring i rustnings- och roteringsbesvären skulle utgå i form af direkta eller förmögenhetsskatter.

Jag står, herr talman, med afseende på den nu förevarande motionen på precis samma ståndpunkt, som jag stod vid den tid, då densamma af herr Hedin å egna och våra vägnar framlades. Jag skall emellertid icke nu yrka bifall till denna motion, då jag väl vet, att ett sådant yrkande icke tjenar något till. Men jag skall åtminstone tillåta mig att uttala min stora förvåning öfver dem, som icke ens vilja gå in på det förslag, som statsutskottet i förevarande fall har framlagt.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Sedan Riksdagen genom skrifvelse af år 1884 hos Kongl. Maj:t anhållit om en utredning rörande arbetareförsäkringsfrågan, har Kongl. Maj:t städse låtit sig angeläget vara att söka utreda och lösa denna fråga. Emellertid har icke något af de förslag, som i detta hänseende för Riksdagen framlagts, utom hvad angår sjuk-kassorna, tillvunnit sig

*Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.*

(Forts.)

Riksdagens bifall i vidare mån, än att Riksdagen år 1895 för sin del fastslagit, att arbetareförsäkringen borde hos oss införas, i sammanhang hvarmed Riksdagen, för att ytterligare stärka detta sitt uttalande, anvisade det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, 1,400,000 kronor. På grund af denna frågas långvariga behandling torde det vara aldeles klart, att allmänheten bibringats den öfvertygelsen, att frågan skulle till de mindre bemedlade klassernas fromma en gång vinna sin lösning. Jag föreställer mig nu, att, om Riksdagen skulle frångå hvad som vid näst föregående riksdag uttalats, genom att afslå hvad Kongl. Maj:t begärt, sådant skulle uppfattas af de mindre bemedlade i samhället, såsom antydande att Riksdagen frångått sin åsigt om, att denna fråga borde lösas; och jag tror icke, att Riksdagens ledamöter vid hemkomsten till sina respektive hemorter skulle kunna möta annat än ogillande öfver ett sådant åtgörande. Det är ju här egentligen icke fråga om beloppet af hvad som bör till arbetareförsäkringsfonden afsättas. Beloppet kan ju vexla allt efter som riksstaten eller statsregleringen för året kan lemna större eller mindre tillgång. Men det är fråga om att så småningom bilda en fond för att kunna genomföra en försäkring, som, huru denna än blir anordnad, alltid måste komma att erfordra ganska betydande penningebelopp för att kunna genomföras. Jag tror för min del, att det äfven ur ekonomisk synpunkt innebär en fördel, att man så småningom söker samla hvad som erfordras för försäkringens genomförande, på det att, när man en gång funnit ett förslag, som alla eller åtminstone majoriteten anser sig kunna vara med om, man icke skall rygga tillbaka för detsamma till följd af de betydliga anslag, som eljest skulle erfordras.

På grund af allt detta hemställer jag om bifall till hvad som af Kongl. Maj:t i den kongl. propositionen begärts och som af statsutskottet tillstyrkts.

Herr Forsell: Herr talman! Mine herrar! Det finnes väl knappt någon fråga af större social betydelse, som för närvarande väntar på sin lösning, än just arbetareförsäkringsfrågan. När Riksdagen genom sina tidigare beslut erkänt detta och vidtagit åtgärder för att om möjligt bringa denna fråga till lösning, så skulle man knappt kunnat tänka sig att inom denna kammare skulle framkomma yrkande, att Riksdagen nu skulle taga ett steg tillbaka i detta afseende, hvilket ju skulle blifva en följd af ett bifall till det yrkande, som från smålandsbänken framställdes.

Jag hade icke tänkt taga till orda i denna fråga, ty jag hade icke väntat mig något motstånd mot en så billig begäran, som den utskottet framkommit med. Men jag kunde icke tillbakahålla de känslor af förvåning, som upprörde mig, när jag hörde afslagsyrkandet från talaren på smålandsbänken, och därför har jag, herr talman, begärt ordet för att på det lifligaste bedja kammaren att icke lyssna till hans ord.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag, såsom innebärande det minsta man i detta fall kan göra.

Med herr *Forsell* förenade sig herrar *Zotterman*, *Petri*, *Svensson* från Karlskrona, *Falk*, *Eriksson* i Bäck, *Jansson* i Taberg, *Göthberg*, *Carlsson*, *Andersson* från Malmö, *Darin*, *Persson* i Rinkaby, *Larsson* i Berga, *Zetterstrand*, *Olsson* i Ornakärr, *Jönsson* i Mårarp, *Hammarström*, *Nordin* i Hammerdal och *Alsterlund*.

Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)

Herr *Sjöberg* yttrade: Herr grefve och talman! Då jag nu yrkar bifall till utskottets förslag, vill jag uttala den önskan, att, när en arbetarepensionering möjligen kommer till stånd, den jordbrukande arbetaren måtte af dessa samlade medel få sin välförtjenta andel likasom öfriga arbetare.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till utskottets förslag.

Herr friherre *Barnekow*: En talare på stockholmsbänken yttrade, att Riksdagen hade en skuld att infria, och det var skulden till de fattigare klasserna. Ja, mine herrar, jag är glad att kunna instämma med honom vid detta tillfälle, ty om vi återgå till det så mycket omtalade urtima löftet, så finna vi, att Riksdagen i sin skrivelse förklarade, att grundskatterna och indelningsverkets afskrifning skulle ersättas genom direkta och förmögenhetsskatter. Mine herrar, huru hafva vi infriat detta löfte. Jag har tagit mig friheten att vid ett föregående tillfälle visa, att vi till den 1 januari 1896 hafva tillfullo infriat det genom en tilläggsbevillning, som gått till högre belopp än som motsvarades af afskrifningen. Vi hafva under 1896 äfven infriat det genom att höja arfs- och stämpelskatten till ett belopp af öfver två millioner kronor, ty det såges i Riksdagens skrivelse, att grundskatterna äfven borde ersättas genom fastighets-, arfs- och stämpelskatter. Men det förefaller mig icke vara politiskt klokt och icke ens rätt att nu så mycket ifra för borttagande af tilläggsbevillningen, ty min uppfattning är att, om Riksdagen vill och har för afsigt att hålla sitt löfte, denna tilläggsbevillning, huru förhatlig den än är, och alla skatter äro ju mindre behagliga, borde bibehållas, tills det genom en revision af bevillningsförordningen kunde blifva möjligt att i mån som afskrifningen fortgår på den vägen erhålla högre direkta skatter. Jag har velat uttala detta, därför att jag aldrig under den förgångna tiden har velat eller för framtiden vill, att dessa direkta skatter, som afskrifvits till förmån för landtmännen eller förmögenheten, skola ersättas uteslutande med indirekta skatter.

Hvad särskildt den föreliggande punkten beträffar, kan jag icke annat än på det varmaste yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Hammarskjöld*: Det har sagts, att Riksdagen förlidet år gifvit ett löfte eller åtagit sig en förbindelse att en gång bifalla ett nytt och bättre förslag om arbetareförsäkring. Jag kan icke gå in på, att den skrivelse, som Riksdagen förlidet år aflät till Kongl. Maj:t, innehåller något sådant löfte. Riksdagen sade då, att den icke kunde bifalla Kongl. Maj:ts proposition i dess dåvarande form, men begärde

N:o 47.

Angående
afsättning till
arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)

att Kongl. Maj:t behagade låta föranstalta om ytterligare utredning i ämnet och derefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill en sådan utredning kunde gifva anledning. Har då Riksdagen genom denna skrifvelse afsagt sig sin pröfningsrätt af det förslag, som Kongl. Maj:t kan komma med? Detta kan jag omöjligt gå in på, men hålla vi på år efter år att afsätta stora belopp till en fond för pensionering, då hafva vi fastslagit saken, och sedan kunna vi icke komma ifrån den på hederligt sätt och knappast på ohederligt sätt heller.

Visserligen nämndes nyss af en talare på uplandsbänken, att det gjorde ingenting, om man bildade en fond, ty, om vi icke tyckte om denna fråga eller kunde hitta på något sätt att lösa den, så äro penningarna goda att hafva, och man kunde använda dem till någonting annat. Men det lindrigaste jag kan säga om ett sådant resonnement är att det är bra egendomligt och bra mycket stridande mot de åsichter, som Riksdagen eljes brukar uttala om medels användning. Jag är icke alls någon fiende till förbättring af arbetarnes ställning, och jag är icke alls någon fiende till ett dugligt arbetarepensioneringsförslag, men bättre intet än ett dåligt, och jag anser det så långt ifrån utredt ännu genom de få års erfarenhet, som man har från Tyskland, huruvida denna fråga der verkligen är på ett lyckligt sätt löst, och likaledes huruvida det förändrade förslag, som här varit framlagdt, skulle kunna duga, att jag tror, att frågan mycket väl behöfver ligga till sig några år. Den skulle icke förlora på, att vi samla erfarenhet och låta andra länder få betala lärpengarna och slippa göra det sjelfva. När man en gång hunnit så långt, att man fått en pålitlig erfarenhet från andra länder, då kan det vara tids nog att tänka på att hos oss införa något dylikt, och då också tids nog att afsätta medel för ändamålet.

Jag vidhåller mitt yrkande om rent afslag.

I detta yttrande instämde herr *Petersson* i Hasselstad.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad gaf herr talmannen enligt de gjorda yrkandena propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till herr Lundebergs m. fl. vid punkten fogade reservation. Herr talmannen fann den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja, men som votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i andra punkten af förevarande memorial n:o 79, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid denna punkt af herr C. Lundeberg m. fl. afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen visade 175 ja mot 27 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 3—11.

Biföllos jemväl.

§ 5.

Till kammarens afgörande förelåg vidare

Lagutskottets memorial n:o 81, i anledning af dels återremiss, dels skiljaktiga beslut i vissa delar af lagutskottets utlåtande n:o 72 i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition om förslag till lag om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring, lag angående ändrad lydelse af 3, 58 och 69 §§ i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866, lag om ändrad lydelse af 6 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 och lag om ändrad lydelse af 58 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875, dels ock väckt motion angående ändring i förordningen angående hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 augusti 1881.

Angående sammanjämknings af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.

Punkten 1.

Biföllos.

Punkten 2.

För § 21 af förslaget till lag om hemmansklyfning m. m. hade lagutskottet i sitt utlåtande n:o 72 föreslagit följande lydelse:

1 §.

Afhandling rörande jordafsöndring för alltid skall innehålla så noggrann beskrifning å den afsöndrade jordens storlek, läge och gränser, att någon osäkerhet derom ej kan uppstå.

Motsvarande § i Kongl. Maj:ts förslag var så lydande:

Afhandling rörande jordafsöndring för alltid, hvilken handling skall innehålla så noggrann beskrifning å den afsöndrade jordens storlek, läge och gränser, att någon osäkerhet derom ej kan uppstå, skall ingifvas till Konungens befallningshafvande, som har att, derest afhandlingen såväl med hänsyn till afsöndringens storlek som ock i öfriga afseenden är med denna lag öfverensstämmande, meddela fastställelse å afsöndringen samt åsätta lägenheten särskildt namn och nummer.

Innan ärendet af Konungens befallningshafvande afgöres, må, der så nödigt finnes, yttrande af landtmätare inhemtas.

*Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklyf-
ning n. m.*

Vid behandlingen af ärendet hade Andra Kammaren godkänt utskottets förslag, men Första Kammaren antagit motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet. Med anledning häraf hemställde utskottet i nu föredragna punkt:

att Andra Kammaren ville, med frånträdande af sitt förut fattade beslut beträffande 21 § i ifrågavarande förslag, biträda det beslut härutinnan, som Första Kammaren fattat; och

att Riksdagen vid anmälan af sitt beslut i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet må anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t tillse, att kostnaderna för jordafsöndrings fastställelse hos Konungens befallningshafvande må vardas i möjligaste måtto nedbringade, samt för sådant ändamål meddela föreskrift, att, derest för dylik fastställelse erfordras intyg eller åtgärd från myndighet, sökanden, så vidt ske kan, derförej må med någon bekostnad betungas.

(Forts.)

Efter uppläsande häraf lemnades ordet till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt, som yttrade: Herr greve och talman! Mine herrar! Med anledning af det utaf lagutskottet framlagda sammanjemkningsförslaget i afseende å 21 § ber jag att få anföra, att Kongl. Maj:ts regering har så mycket lättare att biträda det förslag till sammanjemkning, som här blifvit af utskottet framlagdt, som Kongl. Maj:ts förslag till förevarande paragraf hvilat just på den grundsats, att pröfning af frågan, huruvida afsöndringen tillfredställer lagens fordringar, företages hufvudsakligen från det allmännas synpunkt. Det är af sådan anledning som Kongl. Maj:t tänkt sig, att denna pröfning skall ega rum hos Konungens befallningshafvande, och deraf följer, att enligt Kongl. Maj:ts förslag pröfningen af Konungens befallningshafvande företages å tjenstens vägnar. Vid sådant förhållande är det tydligt, att de intyg och åtgärder, som af Konungens befallningshafvande kunna affordras landtmätare och häradsskrifvare, måste betraktas såsom af Konungens befallningshafvande å tjenstens vägnar begärda, såsom åtgärder vidtagna för det allmännas räkning, och gifvet är, att i sådana fall böra deras intyg och åtgärder efter vanliga grunder lemnas utan lösen och utan betalning.

Vid sådant förhållande kan Kongl. Maj:ts regering förklara, att den är sinnad att, derest denna paragraf i den lydelse, den i sammanjemkningsförslaget erhållit, blifvit af Riksdagen antagen, och Riksdagen beslutit den i sammanjemkningsförslaget omförmålda skrifvelsen, föreslå Kongl. Maj:t utfärdandet af en kungörelse i det syfte, som Riksdagens skrifvelse innehåller. Detta anser jag mig böra för kammaren tillkännagifva.

Det är gifvet, att på det sätt, som i sammanjemkningsförslaget tillvägagående ordnats, åtgärderna blifva för den enskilde billigare än enligt utskottets ursprungliga förslag. Ty betraktas åtgärderna såsom bihang till en lagfartsansökan, så komma de naturligtvis att anses företagna i den

enskilda partens intresse, och då fins icke tillräckligt stöd för det betraktelsesätt, som jag här framhållit.

Vidare anförde:

Herr Göransson: Ändamålet med denna lag skulle ju vara att bereda obemedlade och mindre bemedlade tillfälle att lättare än hittills kunna blifva egna jordbrukare och att förskaffa sig en egen gårdstomt. För att detta skulle kunna ske med så ringa besvär och så liten kostnad som möjligt, antog Andra Kammaren, då frågan sist var före, 21 § med den lydelse, lagutskottet föreslagit, eller att för afhandling rörande jordafsöndring ej skulle behöfva sökas fastställelse hos Konungens befallningshafvande. Första Kammaren deremot antog Kongl. Maj:ts förslag oförändradt i denna paragraf. Som herrarne torde finna, är sammanjemkningen föreslagen på så sätt, att Andra Kammaren skulle frångå sitt beslut rörande 21 § och biträda Första Kammarens beslut. Och detta anser jag vara en något ensidig sammanjemkning. Det kommer visserligen ett tillägg, deri det heter, »att Riksdagen vid anmälan af sitt beslut i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet må anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t tillse, att kostnaderna för jordafsöndrings fastställelse hos Konungens befallningshafvande må varda i möjligaste måtto nedbringade, samt för sådant ändamål meddela föreskrift, att, derest för dylik fastställelse erfordras intyg eller åtgärd från myndighet, sökanden, så vidt ske kan, derför ej må med någon kostnad betungas» Jag har för min del varit litet tveksam, huruvida man skulle få lita på detta uttryck. Nu har visserligen herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet här förklaradt, att det är regeringens afsigt, att, om en sådan skrifvelse kommer till stånd, vidtagna åtgärder, så att den må blifva, så vidt möjligt, uppfylld. Då skulle jag för min del icke egentligen hafva någonting vidare att anmärka. Men man får väl antaga, att egostyckning kommer att användas för större lotter i allmänhet, men jordafsöndring för de mindre, såsom för gårdstomter med mera dylikt. Och enligt denna lag får egostyckning ej ske å hemman, som icke undergått laga skifte, och då sådana finnas både i Kopparbergs och Gefleborgs län, kunna dessa ej få någon nytta af egostyckningslagen, de skola då härefter som hittills vara hänvisade till jordafsöndring. Nu kunna de få lagfart på jordafsöndring enligt Kongl. Maj:ts utslag den 14 december 1877 utan att behöfva hafva afhandlingen faststald af Konungens befallningshafvande. Men härefter skulle det icke kunna ske. Derför anser jag, att de hemman, der dessa förhållanden förekomma, skulle komma i sämre ställning efter denna lag än de för närvarande äro uti. Det har uttalats betänkligheter mot att taga bort detta stadgande, så att man icke skulle behöfva gå in till Konungens befallningshafvande och få afhandlingen faststald. Men jag kan icke finna, att det skulle behöfva möta några större svårigheter härefter, sedan afgälden kommer att försvinna, då det har kunnat ske nu utan några olägenheter, såvidt jag vet, fastän afgäld har blifvit bestämd. Men

Angående sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

*Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklyf-
ning m. m.*

(Forts.)

jag vill ock nämna det, att flere jurister inom lagutskottet förklarar, att de ansåge, att afhandlingen om jordafsöndring mycket väl skulle kunna pröfvas af underrätterna i sammanhang med lagfartsärendets handläggning. Nu hafva vi ju hört, att herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har en annan åsigt, och jag vill för min del, som saken nu står, för närvarande icke göra något yrkande. Jag har endast velat anföra detta till protokollet.

Herr Nilsson i Skärhus instämde häruti.

Herr Persson i Tällberg: Då vi den 7 dennes behandlade föreliggande lagförslag i denna kammare, hade jag nöjet att uttala som min åsigt, att de ändringar, som utskottet vidtagit i Kongl. Maj:ts förslag, vore allesammans större eller mindre förbättringar i förslaget. Och jag anser för min del, att den förändring, som utskottet vidtog i 21 §, var en af de väsentligaste förbättringar, som utskottet föreslagit i dessa lagförslag. Nu har emellertid utskottet frångått sin första ståndpunkt i denna fråga, och jag må beklaga att så skett. Men jag vågar dock hoppas, att denna kammare icke lika lättvindigt frångår den ståndpunkt, som den intog, då vi behandlade frågan för några dagar sedan. Nu har visserligen herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet hugnat oss med den upplysningen, att de myndigheter och personer, som skulle höras, nemligen förste landtmätaren och häradsskrifvaren, skulle kunna lemna sina expeditioner utan ersättning. Ja, detta kan väl vara sant. Jag har ock hyst den förhoppningen, att så skulle ske. Men jag tror icke, att någon af oss kan inbilla sig — och statsrådet sade det icke heller — att Konungens befallningshafvande skulle vara hugad att åt enskilda personer i deras privata angelägenheter utlemna expeditioner, utan att dessa blifva belagda med stämpel; och det kommer således utan allt tvifvel att blifva en afsevärd kostnad. Deremot tror jag, att, om utskottets förslag, som af denna kammare förut antagits, blefve lag, det vill säga att underrätt skulle få befogenhet att pröfva frågan äfven i detta fall och få det i sammanhang med lagfartsansökningen, kanske nästan ingen kostnad skulle komma att drabba oss i detta fall. Kongl. Maj:t har i sitt förslag visat, hvilken åsigt han har i detta fall, nemligen att Konungens befallningshafvande bör vara den, som skulle fastställa afgälden. Men det har dock visat sig en lång följd af år särskildt i Dalarne och äfven i några andra län, att denna afgäld har blifvit godkänd af underrätterna, oaktadt den har varit en fri öfverenskommelse mellan köpare och säljare. Och jag tror, att icke någon fara skulle ske, äfven om så skedde hädanefter, helst om underrätt blefve befogad att meddela denna fastställelse. Vi hafva förr haft samma bestämmelse i 1881 års förordning. Men denna bestämmelse har aldrig förr blifvit tillämpad. Nu deremot är ock en förändring föreslagen i 1875 års lagfartsförordning. Följaktligen blir det omöjligt att få lagfart på en jordafsöndring, med mindre Konungens befallningshafvande förut fastställt afgälden, och derigenom komma dessa jordafsöndringsåtgärder att drabbas

af en, enligt mitt förmenande, ganska afsevärd kostnad, dels den lösen, som måste erläggas till Konungens befallningshafvande för dess resolution i ämnet och dels det kommissionärsarfvode, som man ovilkorligen måste betala. Ty det lär väl icke kunna sägas vara möjligt att få dessa expeditioner på annat sätt utförda än att man måste anlita kommissionär. Följaktligen blir det icke en så obetydlig kostnad. Dertill kommer, att bland oss jordafsöndringar kunna verkställas, hvilkas köpesumma utgör 25, 50 å 100 kronor — sådana hafva förekommit och skola troligen förekomma i tusental hvarje år — det kan visserligen hända, att den lag vi nu antagit, som skulle bereda lätnad och möjlighet till jordafsöndring och egostyckning, i betydlig grad motverkar dessa just för den vidlyftiga och dyrbara apparat, som måste sättas i gång derför. Då jag för min del emellertid tror, att det vore klokt, att Andra Kammaren vidhåller sitt beslut och derigenom skulle bespara de mindre bemedlade — det var ju för dessa denna lag tillkommit — en afsevärd kostnad, skall jag, herr talman, taga mig friheten att yrka afslag å utskottets sammanjemkningsförslag.

Angående sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

Herr Danielson: Jag är i likhet med ett par föregående talare af den meningen, att det här egentligen icke är ett sammanjemkningsförslag, utan rent af en hemställan, att Andra Kammaren skall helt och hållet frångå sitt beslut; och att en sådan hemställan från lagutskottet är mycket ovanlig, derom tror jag vi litet hvar äro ense. Och det är lika ovanligt, att lagutskottet kommer med ett skrifvelseförslag i detta afseende. Men hvarför jag gerna vill hålla på kammarens förra beslut, det är icke allenast på grund af kostnadsskäl — ty det kan ju hända att genom hvad herr statsrådet nu antydt dessa kostnader kunna blifva temligen reducerade — utan det är ett annat skäl, som för mig är af mycket större vikt. Om nemligen en hemmansägare, som säljer ett stycke jord och får betaldt för detta, och köparen af denna jordlägenhet skall söka fastställelse, är det gifvet, att om han går in till Konungens befallningshafvande med en sådan ansökan, och Konungens befallningshafvande skall remittera denna till landtmätarens och till häradskrifvarens hörande, och de skola göra detta på embetets vägnar och utan lösen, så fordras kanske ganska väsentlig tid, så att derunder den som köpt lägenheten kan blifva af med allt som han tänkt sig få behålla; ty det händer ofta, att säljaren under tiden låter inteckna hemmanet, och det blir då kanske så högt in-tecknad, att den stackars mannen, som köpt lägenheten, har ingen nytta deraf. Sådant inträffar ofta just mellan försäljningen och ansökningen om lagfart och fastställelsen. Derför tycker jag att i lagutskottets förslag låg den stora förbättringen, att så snart en köpare af en lägenhet hade köpt, hemmanets egare icke fick någon mellantid på sig att uttaga ny in-teckning, utan köparen kunde genast efter det han inlemnadt sin köpehandling få lagfart. Och i samma stund som häradsrätten meddelat den, var han tryggad för att ej få del af ytterligare in-teckningar, som kunde komma att häfta vid stamhemmanet. Det är

Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklyf-
ning m. m.

(Forts.)

denna stora tanke, som för mig är afgörande, äfven om kostnaden härigenom blefve något större än den skulle blifva enligt sammanjemkningsförslaget. Ty det kan ju hända, att man här kunde befrias från 4, 5 å 6 kronor genom Konungens befallningshafvandes åtgärd. Men då kan inträffa det andra förhållandet, som jag antydde, att just lägenheten blir icke mycket värd, då stamhemmanets egare får rådrum att inteckna hvilka förbindelser som helst under tiden. Det tror jag är synnerligen viktigt. Jag har därför mycket svårt att frångå lagutskottets förra utlåtande. Men jag medgifver, att jag icke var alldeles belåten äfven med det. Ty jag kan icke värja mig från den uppfattningen, att det är något oegentligt, att häradsrätten skall sysselsätta sig med bestämmelser, som afse jordebokens förande, och att upptaga nummer och namn på dessa lägenheter; ty det kan sägas att de böra komma in i jordeboken, så att man följer med de förändringar som ega rum. Derför tyckte jag, att lagutskottet redan då kunnat hitta på något i sådant syfte, som äfven undanröjde denna olägenhet. Nu är det icke möjligt. Det är klart, att, antingen man bifaller detta förslag eller vidhåller lagutskottets förra hemställan, kan den saken icke hjälpas denna gång. Men om förslaget nu faller, hafva vi ju ett år på oss.

Det kan väl icke vara något besynnerligt farligt, som inträffar på ifrågavarande område under tiden, och man kunde sedan få denna omständighet väl ordnad.

Men för den händelse kammaren ändock skulle antaga detta förslag, vill jag på det allvarsammaste framställa till herr statsrådet, att, om den bestämmelsen tillkommer, att Konungens befallningshafvande skall infordra de intyg, som behövas för att få afsöndringsärende pröfvadt och fastställelse meddelad, den bestämmelse också måtte gifvas, att vederbörande då skola *skyndsamt* afgifva sina utlåtanden, så att icke någon synnerligt lång tid förgår mellan ansökningens inkommande och fastställelsen och derunder inteckningar i stamhemmanet kunna gång efter annan beviljas, innan ärendet blifvit slutbehandladt hos Konungens befallningshafvande. Deri ligger största faran. Och jag har mig bekant, att tjojtals lägenheter finnas, som på det sättet blifvit verkligen värdelösa, genom att man, sedan man fått ett kontrakt upprättadt, uraktlåtit att söka fastställelse och passa på att få lagfart i tid, utan låtit handlingarna blifva litet gamla, några månader eller ett år, innan något åtgjorts. Då man sedan kommit till rätten, har man visserligen fått lagfart, men under tiden hafva ytterligare inteckningar beviljats i stamhemmanet. Det är ett sådant förhållande jag anser vara det beklagligaste i hela saken. Och jag får säga, att, om här blir votering, jag kommer att rösta för afslag å sammanjemkningsförslaget. Men om det blir majoritet för antagande af detsamma, vill jag åtminstone hafva uttalat den förhoppning, att herr statsrådet ville verka för en bestämmelse, som främjar, att dylikt ärende varder *skyndsamt* pröfvadt hos Konungens befallningshafvande.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt: Herr grefve och talman, mine herrar! Den betänklighet, som den siste talaren nu framhållit, nemligen att Kongl. Maj:ts förslag i det afseendet skulle vara sämre än lagutskottets, att genom Kongl. Maj:ts förslag möjligheten att skydda sig mot efterföljande inteckningar i den afsöndrade lägenheten, hvilka den ursprungliga jordegaren skulle vilja taga, skulle vara mindre, förefinnes efter min uppfattning icke. Båda förslagen äro lika deruti, att man, så fort man fått köpebref, kan och bör söka lagfart, i händelse man vill skaffa sig lagligt skydd, att icke efterföljande inteckningar skola komma att gravera ens egolott i hemmanet. Lagfartsansökningen blifver förklarad hvilande; och så snart lagfart är sökt och ansökningen derom förklarad hvilande, kunna icke efterföljande inteckningar i hemmanet gravera ens egolott, äfven om det åtgår någon tid, innan lagfarten kan beviljas, i följd deraf att utredning skall ske, om afsöndringen öfverensstämmer med lagens föreskrifter. I detta afseende äro båda förslagen lika. Och jag föreställer mig, att, om Kongl. Maj:ts förslag skulle antagas af kammaren, hvarje försigtig köpare äfven efter detta förslag måste söka lagfart lika tidigt, som han skulle göra, i händelse utskottets förslag skulle blifva lag. Med ett sådant tillvägagående är risken icke någon, att inteckningar skola förnärma köparens rätt. Det är också alldeles uppenbart, att, då häradsrätten i allmänhet icke kan vara i besittning af de handlingar, som erfordras, för att häradsrätten skall kunna göra den pröfning angående afsöndrings öfverensstämmelse med lagen, som är föreskrifven, äfven efter utskottets förslag en icke obetydlig tid — i många fall åtminstone — måste förflyta innan afhandlingens laglighet kan prövas och sedermera lagfart beviljas, så att äfven i detta fall förslagen äro lika.

Det är emellertid alldeles riktigt att det är af vigt för den enskilde, att icke obehörigt dröjsmål hos Konungens befallningshafvande eger rum. Och jag föreställer mig, att Konungens befallningshafvande äro angelägna i detta fall som i alla andra att icke låta obehörigt dröjsmål komma sig till last. Skulle de dock göra det, vet man ju, huru det nu står för att få rättelse i sådana missförhållanden.

Jag vill tillägga, då man gjort den anmärkning mot det kongl. förslaget, att något uttalande om lösen hos Konungens befallningshafvande eller kostnaden för Konungens befallningshafvandes utslag icke gjorts i sammanjemkningsförslaget, att anledningen dertill är uteslutande den, att, såsom bekant är, lösen för Konungens befallningshafvandes utslag utgår under form af stämpel, och stämpelförordningen är något, som Riksdagen har i sin hand, och det således är klart, att, om den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen af denna paragraf skulle antagas, det ankommer på Riksdagen att i god tid vid nästa års början antaga motsvarande tillägg till stämpelförordningen, hvarom jag är förvissad, att Kongl. Maj:t skall i behörig tid framlägga förslag till Riksdagen. Detta är skälet, hvarför det i sammanjemkningsför-

*Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
sküljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklaf-
ning m. m.*
(Forts.)

Angående sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.
(Forte.)

slaget icke talas om kostnaden för Konungens befallningshafvandes utslag.

Slutligen ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att jag icke tror att det omdömet är riktigt, att Kongl. Maj:ts förslag skall blifva dyrare och besvärligare än utskottets. Ty, såsom känt, förhåller det sig icke så, att häradsrätten lemnar sina protokoll utan lösen och stämpel till allmänheten, och det lär ligga i sakens natur, att, då häradsrätten skall pröfva frågan om afsöndrings öfverensstämmelse med den nu förelagda lagen, denna pröfning i de flesta fall icke kan omedelbart, då ansökning om lagfart till rätten ingifves, verkställas och avslutas, utan den i många fall och mångenstädes icke kan försiggå på annat sätt, än att sökanden vid ett ting får föreläggande att inkomma med erforderliga handlingar för ärendets pröfning och ärendet då utsättes att förekomma vid nästa ting eller nästa sammanträde. Och det lär väl icke ligga utom möjlighetens gränser, att äfven vid detta sammanträde ärendet icke kan bringas till slut, utan någon beräkning eller utredning finnes nödig på grund af ingifna handlingar, hvilken föranleder nytt uppskof. Man kan då lätt räkna ut, om ej förfarandet vid häradsrätten kommer att i många fall blifva väsentligt dyrare än hos Konungens befallningshafvande. Jag lägger dertill, att det hos Konungens befallningshafvande finnes anställd en kommissionär, så att kostnaden för ombud der ej kan blifva större, än hvad i medeltal anskaffande af ombud vid häradsrätt kan kosta, äfven om sådant ombud är ganska billigt.

Under sådana förhållanden och då ifrågavarande lagstiftnings- ärende under många år varit under arbete, och många förslag i ämnet blifvit utarbetade, granskade och med anledning af granskningen förändrade, hemställer jag till herrarne, om det är välbetänkt att genom afslag å denna punkt i förslaget, hvilket afslag numera icke rätteligen kan vara grundadt på det skäl, som lagutskottet anfört till förman för sin afvikande mening mot Kongl. Maj:ts förslag, nemligen kostnaden, återbringa lagstiftningen till så att säga en ny början.

Den formella anmärkning, som af en talare blifvit här framställd mot utskottets tillvägagående i sammanjemkningsfrågan, tror jag icke vara grundad. Ty det har många gånger vid sammanjemkning af stora lagförslag förekommit, och det ligger i sakens natur, att så måste vara förhållandet, att sammanjemkning skett på det sätt, att den ena kammaren fått sin vilja fram i en punkt och den andra kammaren sin i en annan, eller att, om den ena kammaren afstått från sitt beslut i en punkt, den gjort det därför, att det mål man med den antagna redaktionen åsyftat kunde på annat sätt vinnas. Så föreställer jag mig, att det ligger i öppen dag, att här är förhållandet. Jag vill tillägga, att ett med detta fullt analogt förfarande egde rum år 1877, då nya utsökningslagen antogs af båda kamrarne. I en punkt skedde sammanjemkning mellan kamrarnes olika beslut just på det sätt, att Kongl. Maj:ts förslag framlades till antagande i förening

med en skrifvelse ungefär af det innehåll, som här föreligger, och på sådant sätt vans i sak det ändamål, som man åsyftat.

Under sådana omständigheter hoppas jag, att kammaren vill genom bifall till denna punkt befordra detta lagstiftningsärende till ett lyckligt slut.

Herr Wester: Det har redan af en eller ett par talare gjorts anmärkning mot formen för detta sammanjemkningsförslag. Och oakadt hvad vi hört från statsrådsbänken, kan jag för min del icke annat än anse, att formen är af den beskaffenhet, att deraf torde uppstå mycken tvekan, om man ej bör på den grund afslå sammanjemkningsförslaget. Men större skäl synas finnas, då man kommer till realiteten.

Jag vill till en början säga, att, om jag skulle fästa afseende vid våra landtdomares bekvämlighet och fördel, jag skulle rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, då de derigenom sluppe ett visst mått af arbete, för hvilket de icke skulle få någon ersättning. Men då jag ser på allmänhetens fördel, kan jag icke göra det. Det kan kanske vara skäl att något beröra frågan, hvad pröfning för fastställelse af afsöndringsafhandling innebär? Efter lagen skall man bedöma, huruvida afhandlingen är tillräckligt tydlig och klar i afseende å beskrifningen af läge, gränser och rymd, och huruvida afsöndringen skett från sådant hemman, hvarifrån afsöndring får ega rum. Dessa båda omständigheter har häradsrätten redan för närvarande skyldighet att pröfva, och kommer äfven framdeles den att pröfva innan lagfart beviljas, oafsedt hvad Konungens befallningshafvande derom säger i sin fastställelseresolution. Vidare skall man pröfva — och det är väl det viktigaste — huruvida den ifrågasatta afsöndringen tillika med de afsöndringar, som förut blifvit gjorda, omfatta mera än $\frac{1}{5}$ af stamhemmanets vidd. För en sådan pröfning behöfves icke något annat, än att man får en karta med beskrifning, för att se rymden på stamhemmanet, och tillika tager reda på rymden på den ifrågasvarande afsöndringen tillsammans med de afsöndringar, som förut kunna hafva blifvit gjorda. Det är min fullkomliga öfvertygelse, att åtminstone i södra Sverige i de trakter, som jag känner till, allmänheten, så snart den får veta, att karta och beskrifning behöfva inlemnas för att få afhandlingen pröfvad, också genast vid lagfartsansökningen skall inlemna sådana handlingar. I afseende på de förutvarande afsöndringarne ega häradsrätterna de allra tillförlitligaste uppgifter uti sina fastighetsböcker.

Slutligen skall man bestämma namn och nummer på lägenheten. Ja, det är ju en kameral åtgärd, men icke är den väl så svårlöst, att det kan vara skäl att, endast för att den skall blifva utförd af en kameral myndighet, hänvisa hela ärendet till Konungens befallningshafvande.

Det har sagts, att skälet för, att denna pröfning borde öfverlemnas åt Konungens befallningshafvande, skulle vara, att Konungens befallnings-

*Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmanskyf-
ning m. m.*
(Forts.)

*Angående
samman-
jemkning af
kammrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklyf-
ning m. m.
(Forts.)*

hafvande bäst hafva reda på sådana afsöndringar. Ja, så borde det vara, och så kunde det hafva varit, om stadgandet uti 1864 års och sedermera uti 1881 års författning, att Konungens befallningshafvande skulle fastställa afgälden, hade efterlevvats, men så är i verkligheten icke förhållandet. I min domsaga, der minst 100 afsöndringar om året lagfaras, tror jag icke, att det finnes ens 30, som äro fastställda af Konungens befallningshafvande, och på de sista 20 åren har mig veterligt icke mer än en enda afsöndring blifvit af Konungens befallningshafvande faststald; och af mina kolleger i de andra domsagorna har jag hört, att det der står till på samma sätt. Enligt nu gällande författning skulle afhandlingen om afsöndring af jord för alltid inlemnas till Konungens befallningshafvande, för att få afgälden derä faststald. Men ända från det 1864 års författning utkom, har jag haft den uppfattning, att man icke behöfde hafva Konungens befallningshafvandes fastställelse för att meddela lagfart, och flere domare hafva delat denna åsigt. Andra deremot hafva ansett, att lagfarten borde föregås af fastställelse, och på grund deraf nekat lagfart ända till dess högsta domstolen — efter hvad jag vill minnas år 1877 — förklarade, att fastställelse ej var behöflig för lagfarts beviljande. Sedan dess har ingen domare frågat efter Konungens befallningshafvandes fastställelse, och parterna hafva icke heller gjort det.

Häraf följer, att då nu Konungens befallningshafvande skola pröfva, huruvida afsöndringen öfverstiger $\frac{1}{3}$, så hafva Konungens befallningshafvande icke de derför nödiga handlingarne, utan de finnas i häradsrätternas fastighetsböcker, såvida lagfart sökts efter 1875. Bli detta Kongl. Maj:ts förslag, måste således Konungens befallningshafvande i hvarenda fråga om afsöndring af domaren begära bevis om de afsöndringar, som förut skett från det ifrågavarande hemmanet. Det finnes visserligen några uppgifter derom hos häradskrifvarne, hos hvilka anmälan om köp jemväl af afsöndringar brukar göras; men dels sker icke sådant alltid, och dels äro häradskrifvarnes anteckningar i jordeböckerna icke fullt exakta i afseende på rymden, hvarför jag ej tror att Konungens befallningshafvande kunna nöja sig dermed, utan måste vända sig till domstolarne. Detta gör, att Konungens befallningshafvande hafva mycket svårare att pröfva afhandlingens laglighet än domstolarne.

Det har äfven sagts, att om Riksdagen besluter ifrågasatta skrifvelse, Kongl. Maj:t skulle vara sinnad att vidtaga alla möjliga åtgärder för att förminska kostnaderna för fastighetsegarne. Det är ju godt och väl, och Riksdagen kan ju också genom föreskrift, att vederbörande resolutioner icke skola beläggas med stämpel, minska kostnaden. Men icke för ty blir det en icke så alldeles oväsentlig kostnad qvar, i synnerhet när man tager i betraktande, dels att de flesta afsöndringar äro små jordtomter med ett värde, som, ehuru varierande, ofta icke öfverstiger 100 kronor, dels ock att sökanden måste hafva kommissionär, icke allenast hos Konungens befallningshafvande för att lemna in handlingarne och verkställa de kompletteringsåtgärder, som

Konungens befallningshafvande kunde finna nödigt föreskrifva för den sökande, utan jemväl i de flesta fall hemma, ty personer, som vilja göra afsöndringar, förstå sig i allmänhet icke på juridiska angelägenheter, och kunna icke själfva skrifva till sin kommissionär hos Konungens befallningshafvande. De måste sålunda hafva två kommissionärer.

Om emellertid denna kostnad vore oundgänglig för att vinna reda och ordning, så vore derom ingenting att säga. Den största olägenheten är enligt min uppfattning, såsom äfven talaren på kalmarbänken påpekade, den tidsutdrägt, som genom Kongl. Maj:ts förslag skulle åstadkommas. Det är i allmänhet så, att de, som köpa en jordtomt, äfven vilja strax bebygga den. Skola de gå in till Konungens befallningshafvande för att der erhålla fastställelse, så kommer det, äfven i lyckligaste fall, att draga månader, innan fastställelsen blifvit gifven. Köparne af tomten äro derigenom förhindrade att vidtaga de åtgärder med jorden, som de hafva ämnat vidtaga. Och af ännu större betydelse är, att de icke kunna få lagfart på sin jordlott och sålunda hindra, att stamhemmanets egare under tiden tager inteckning, som kommer att gravera den tomt, som han sålt. Visserligen hafva vi nu från statsrådsbänken hört, att det kunde gå så till, att så snart man förvärfvar afsöndrad jord, man genast söker lagfart för att få den förklarad hvilande till dess fastställelse derå erhållits. Ja, mine herrar, det går nog för sig, men hvad verkar det? Jo, det verkar en förökad kostnad, dubbla protokoll vid häradsrätten. Och jag vågar påstå, att om det skall gå så till, talet om obetydliga utgifter i och för Konungens befallningshafvandes fastställelse af jordafsöndring torde böra upptagas med försigtighet.

Vidare har det sagts, att genom Konungens befallningshafvandes fastställelse reda och ordning skulle åstadkommas. Jag kan dock icke finna, att derigenom någon större reda och ordning skulle vinnas, än för den händelse häradsrätterna skulle verkställa denna fastställelse. Redan och ordningen skulle naturligtvis bestå deruti, att i och med detsamma Konungens befallningshafvande fastställa en afsöndring, densamma också införes i jordeböckerna. Att den skall införas i jordeböckerna är ju naturligt, men redan nu är det föreskrifvet, att en domstol skall inom viss tid efter hvarje sammanträdes slut till Konungens befallningshafvande inlemna förteckning på alla lagfarter, som meddelats under tinget. Deruti har Konungens befallningshafvande en handling, på grund hvaraf de kunna göra nödiga anteckningar i jordeböckerna. Skulle det behövas någonting mera, så kan ju Kongl. Maj:t på administrativ väg föreskrifva, att domstolarne skola för behöriga anteckningars åstadkommande öfverlemna särskilda förteckningar öfver lagfarna jordafsöndringar till Konungens befallningshafvande.

Då efter min uppfattning de olägenheter, som genom ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag komme att åsamkas allmänheten och isynnerhet de mindre bemedlade, äro betydligt större än de fördelar, som genom samma förslags antagande skulle vinnas, anser jag mig böra yrka afslag å sammanjemkuingsförslaget.

Angående sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklyf-
ning m. m.

(Forts.)

Med herr Wester förenade sig herrar *Johnsson* i Bollnäs, *Eriksson* i Qväcklingen, *Jansson* i Saxhyttan och *Boëthius*.

Herr Hedin yttrade: Det synes mig alldeles gifvet, att om förslaget skulle falla på meningsskiljaktighet mellan kamrarne rörande den paragraf, som nu är i fråga, detta icke skall kunna af regeringen uppfattas såsom ett vittnesbörd derom, att Riksdagen eller den ena kammaren i det hela ogillar sjelfva syftet utaf denna lagstiftning, ty huru viktig än den punkt, hvarom nu afhandlas, må vara i och för sig, så har den dock naturligtvis icke någon annan karakter än den af en detalj uti ett helt, beträffande hvilket kamrarne genom sina föregående beslut dock hafva visat, att de äro böjda för den föreslagna lagstiftningen. Således kan jag icke finna annat än att, om utgången blir den jag nu antyde, regeringen skulle finna sig föranlåten att, med omarbetande af förslaget uti denna detaljfråga, framlägga det till ny pröfning vid nästa riksdag.

Herr chefen för justitiedepartementet rekommenderade uti sitt första anförande någonting, som han kallade lagutskottets sammanjemkningsförslag beträffande § 21. Men olyckan är den, att lagutskottet alls icke afgifvit något sammanjemkningsförslag. Lagutskottet har föreslagit — hvartill det alls icke har någon befogenhet enligt grundlagen — att den ena kammaren måtte frånträda sitt förut fattade beslut och acceptera den andra kammarens. Till en sådan hemställan saknar lagutskottet, liksom hvarje annat utskott, all befogenhet. Deremot har det skyldighet att, såvidt sådant är möjligt åstadkomma en sammanjemkning.

Nu vill jag fråga, om det är möjligt för någon, som läser andra stycket af § 63 riksdagsordningen, att hysa något tvifvel om, hvad som afses med orden: »Utskottet skall söka att de olika meningarne, så vidt möjligt är, sammanjemka och med förslag *derom* till kamrarne inkomma». Jag hemställer, om någon skulle vilja riskera det påståendet, att en sammanjemkning är verkställd med mindre det förslag, som då till kammaren inkommer, är af den beskaffenhet, att det påkallar ett beslut af båda kamrarne. Hvad utskottet här har gjort, är att framlägga ett förslag, som påkallar ett beslut blott af Andra Kammaren, hvilken uppmanas att frångå sitt förra beslut, men icke af den Första Kammaren, som redan fattat sitt beslut och icke behöfver fatta om det. Ty hvad var det, som skulle sammanjemkas? Det var de båda kamrarnes olika beslut angående lydelsen af 21 §. Och beträffande denna paragraf har ingen sammanjemkning skett.

Att utskottet, jemte sin hemställan till Andra Kammaren att frånträda sitt föregående beslut, har föreslagit Riksdagen att ingå till Kongl. Maj:t med en skrivelse, är endast en ny olaglighet, derutinnan att lagutskottet väckt motion om en sak, hvarom förut absolut icke varit någon fråga. Nu har jag visserligen hört chefen för justitiedepartementet säga, att någonting ganska mycket eller kanske till och med fullständigt lika skulle hafva förekommit år 1877, men härvid

är att märka, att ett missbruk, en öfverträdelse af en tydlig grundlagsbestämmelse i sjelfva verket icke är något föredöme för honom att rekommendera eller för oss att följa.

Den omständigheten, att utskottet, som det synes af några rader på sid. 3, har funnit, att Kongl. Maj:ts förslag beträffande § 21 är förträffligt och bättre än hvad utskottet förut föreslagit, är ju någonting, som borde hafva föranledt dertill, att utskottet, ifall denna åsigt är riktig, ursprungligen icke bort ändra Kongl. Maj:ts förslag, och att icke heller Andra Kammaren deri bort vidtagå någon ändring. Men det rör naturligtvis icke den formella frågan om en sammanjemkning enligt § 63 riksdagsordningen. Jag får protestera mot ett sådant sätt att gå tillväga, att man icke gör en sammanjemkning, utan i stället inbjuder den ena kammaren att frångå sitt förut fattade beslut, hvartill utskottet enligt grundlagen icke har någon befogenhet.

Vidare har lagutskottet sökt att öfverskyla detta derigenom, att utskottet tagit sig motionsrätt för att väcka förslag om något, som förut icke varit ifrågasatt, och på så sätt göra ena kammaren benägen för att bifalla det så kallade sammanjemkningsförslaget. Utskottet resonnerar förmodligen så här: må vara att sammanjemkning icke har skett *formaliter*, men vi hafva dock strukit Andra Kammaren om munnen genom att gifva den en ersättning, bestående i detta skrifvelseförslag. Skulle nu någon kunna tänka, att ett sådant sätt vore lika godt, så vill jag blott fästa uppmärksamheten på, att om man ersätter hvad man bort göra, nemligen att sammanjemka tvenne meningar i sjelfva lagtexten, med att säga att vi skola se till, om vi icke kunna åstadkomma något liknande, till förmån för den kammare, hvars rätt underkännes, så är detta icke heller *materialiter* någon ersättning för den uppoffrade formella rätten. Ty för det första kan det i slikt fall hända, att den föreslagna skrifvelsen icke antages af båda kamrarne, och då kommer icke någon skrifvelse in till Kongl. Maj:t. Eller också kan det hända att, om begge kamrarne bifalla skrifvelseförslaget, Kongl. Maj:t antingen icke kan eller också icke vill göra någonting åt saken, och då har man icke heller den trösten att man skaffat *den* kammaren en ersättning i sak, hvilken lidit orätt i den formella behandlingen.

Herr Redelius: Jag trodde icke, att jag skulle komma att känna mig uppfordrad att yttra någonting i det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget från lagutskottet, oaktadt jag deltagit i både det första förslaget i det här ämnet och i det nu föreliggande. Jag trodde verkligen icke det, men jag märker nu, att jag misstagit mig derutinnan. Då jag således måste yttra några ord, trodde jag likväl att jag ändå icke skulle behöfva säga så mycket, sedan jag hört de viktiga ord, som yttrats från statsrådsbänken och hvilka jag förestälde mig skulle vara tillfyllestgörande för kammaren samt egnade att betaga de tveksamme deras betänkligheter mot att antaga sammanjemkningsförslaget.

Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
trräffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmanskyf-
ning m. m.
(Forts.)

*Ängående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansskyf-
ning m. m.*

Men sedan jag begärde ordet, för att yttra mig i rigtning af bifall till detta förslag, har åtskilligt blifvit taladt, som jag anser mig böra säga några ord till svar på. Först angående sjelfva det formella i frågan, d. v. s. huruvida utskottet verkligen har sammanjemkat eller icke. Detta kan man ju tvista om så länge man behagar, men jag skall be att helt kort och naket få hänvisa till sjelfva sakförhållandet. Ärenden af ifrågavarande art skulle enligt det kongl. förslaget i ämnet gå dels till Konungens befallningshafvande och dels till underdomstol. Hvad det sista beträffar, att ärendet skall gå äfven till underrätterna, så äro vi ju alla derom ense. Skiljaktigheten är således endast deri, huruvida ärendet tillika behöfver gå till Konungens befallningshafvande, eller ej. Lagutskottet hemställer i sitt förra förslag, att så icke skulle vara behöfligt, och Andra Kammaren antog detta förslag, under det att Första Kammaren bibehöll Kongl. Maj:ts förslag, som säger, att ärendet, af vissa skäl, behöfde först gå till Konungens befallningshafvande, för fastställelse, och sedermera till häradsrätten, för lagfart. Skiljaktigheten mellan kamrarnes beslut är nu således endast den: behöfver ärendet gå till Konungens befallningshafvande, eller icke? Huru nu en sådan skiljaktighet skulle kunna *realiter* sammanjemkas, så att man komme till något resultat, som låge midt emellan de olika meningarna, detta är något, som jag icke kan förstå. Ty det är ju icke någon rimlighet i att komma fram med något sådant, som att ärendet skulle till hälften gå till Konungens befallningshafvande och till hälften icke göra det. Sådant kan ju icke gå för sig, utan antingen måste man helt och hållet eller också icke alls gå dit med ärendet, allt eller intet, således. Nå, då skulle man måhända få lof att säga, att när olika beslut härom fattats, ärendet är förfallet. Ja, detta vore möjligt, och om här endast vore fråga om denna enda paragraf eller denna enda punkt, så är jag lifligt öfvertygad om att lagutskottets hemställan till kamrarna blifvit den, att ärendet måste anses förfallet. Men nu gäller det endast en formel fråga i ett stort lagförslag, och då tyckte jag för min ringa del, att det icke kunde hafva varit försvarligt att låta lagutskottet hemställa till kamrarne, att de skulle fatta ett sådant beslut, att lagförslaget skulle anses vara fallet bara på denna fråga. Derför måste enligt mitt förmenande utskottet vara betänkt på att hemställa, det Andra Kammaren måtte frångå sitt beslut och biträda medkammarens. Och jag har trott mig finna — utan att jag för öfrigt vill närmare inlåta mig härpå — att så skett mer än en gång förut under min riksdagsmannatid, om jag icke missminner mig; derom må emellertid kammaren döma, jag vill icke tvista med någon om den saken.

Om man då således skulle inbjuda ena kammaren att frånträda sitt beslut och antaga medkammarens, uppstod frågan, hvilkendera af kamrarna, som härvid kunde komma i fråga. Hvilken det nu blef, berodde just på samma skäl, som för utskottet var bestämmande att komma med sitt förra beslut, nemligen af sparsamhetshänsyn för de rättssökande, ty det var uteslutande i ändamål att bespara sådana sökande utgifter, som utskottet förra gången hemstälde, att ärendet icke skulle behöfva

gå till Konungens befallningshafvande. Det berodde vidare derpå, att ett par jurister inom lagutskottet uttalade sig ungefär på samma sätt, som vi nyss här hörde en jurist göra, nemligen att ärendet kunde handläggas vid häradsrätten allena, och då trodde jag, samt flere med mig inom utskottet, att detta senare sätt skulle bli billigare för de rättsökande, hvarföre förslaget från utskottet blef sådant det blef. Men sedermera har jag blifvit upplyst om saker, som för mig haft den betydelsen, att jag frångått min förra uppfattning, att ärendets behandling skulle bli billigare i häradsrätten, och i stället fått det intrycket, att det skulle bli dyrare samt att det blefve bestämdt billigare att ordna saken på det sätt, hvartill sammanjemkningsförslaget nu visar en utväg. Detta i synnerhet om kammaren antager det skrifvelseförslag, som nu är bifogadt, och för den händelse att, såsom jag för min del litat på, Kongl. Maj:t tillmötesgår Riksdagens i denna rigtning uttalade önskan. Vill så Riksdagen dertill taga bort stämpelafgiften, 3 kronor, för expedition uti ifrågavarande ärenden, så kan jag icke finna annat än att kostnaderna för ärendets behandling hos Konungens befallningshafvande bli ytterst ringa. Deremot kan jag icke förstå, att det med säkerhet skulle bli billigare, om man med ärendet ginge endast till häradsrätten, ty jag har tyckt mig finna, och en föregående talare, som är jurist och min ärade vän och kamrat, har sökt påvisa att det mycket väl kunde hända, att ärendet blefve uppskjutet i häradsrätten, och sker uppskof endast *en* gång, så är jag öfvertygad om att lösen och öfriga kostnader skulle bli mycket dyrare, än om man först gått med ärendet till Konungens befallningshafvande och så behöft infinna sig vid blott *ett* ting i häradsrätten. Jag tror — men jag hemställer detta till herrarne, som känna dessa saker bättre än jag — att det icke behöfs mycket, för att häradsrättens ordförande skall finna en anledning att uppskjuta ärendet, i all synnerhet om han går ut från hvad herr Wester gick ut från såsom en gifven sak, då han säger, att domstolen skall fordra karta och beskrifning öfver lägenheten för att kunna pröfva i ärendet. Ja, då tror jag att det skall bli många uppskof och att det skall bli mycket dyrbart. Det här förslaget i frågan, hvilket kom från lagutskottet, hvilat på en helt annan åskådning, nemligen att karta i allmänhet icke skulle behöfvas, utan att, när ett hemman har fått sin karta klar, gränserna genom beskrifningen blifvit bestämda, mantalet blifvit åsatt och allting blifvit klart parterna emellan samt fastställt af Konungens befallningshafvande, domstolen då icke skall hafva något annat att göra, än att bevilja lagfarten. Men skall domaren ha rätt att för pröfningen fordra karta, beskrifning m. fl. handlingar, så blir det nog mycket dyrt. Derför verkar detta herr Westers yttrande hos mig just motsatsen af hvad han troligen med yttrandet afsåg; det synes mig verka i rigtning att förmå kamrarna att taga sammanjemkningsförslaget i stället för att, såsom han vill, afslå detsamma.

Hvad beträffar en annan fråga, som herr Wester också framhållit, nemligen svårigheten för Konungens befallningshafvande att bringa reda och ordning i dylika ting, på grund deraf att Konungens befallnings-

Angående sammanjemknings af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

Angående
samman-
jemkning af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmanskyf-
ning m. m.
(Forts.)

hafvande skulle sakna de derför erforderliga medlen, så förstår jag icke talarens mening i det hänseendet. Åtminstone måtte han icke härom uttalat allt, hvad han bort, ty jag för min del kunde icke följa med och förstå honom. Han medgaf ju, att domstolarne skulle till Konungens befallningshafvande anmäla dylika beviljade lagfarter. Hvad är då naturligare, än att Konungens befallningshafvande i jordeboken inför hvad som införas bör, och då har ju Konungens befallningshafvande reda på det. Men mig är sagdt, att domstolarne icke hafva några jordeböcker, hvadan således der icke kunna verkställas erforderliga anteckningar. Utan för att domstolarne skulle kunna göra hvad lagutskottet förra gången hemställde, skulle de behöfva få ett exemplar af jordeboken och likväl anmäla ärendet hos Konungens befallningshafvande. Om den näst siste talaren har rätt uti, att anmälan redan nu sker, så finnas ju dessa anteckningar hos Konungens befallningshafvande, och då ser jag icke någon svårighet för dem att åsätta namn och nummer samt i öfrigt göra de anteckningar, som erfordras och meddela den sökta fastställelsen. Detta är min uppfattning.

Hvad frågan om tidsutdräkten beträffar, hvilken samme talare antydde vara en mycket viktig sak, så instämmer jag deri, att det är angeläget, att ärendet blir snart afgjort.

Men jag kan icke inse, att ärendet blir fortare afgjort vid häradsrätten, om man der uppskjuter detsamma från det ena sammanträdet till det andra, än om man först går till Konungens befallningshafvande och sedan får lagfart vid häradsrätten. Huru jag än ser saken, kan jag således icke finna, att man vinner något genom att vidhålla det beslut kammaren fattade vid ärendets behandling förra gången, och då jag har denna uppfattning är det tydligt, att jag anser, att kammaren lugnt kan bifalla utskottets förslag, sådant det nu föreligger, i den förvisning, att ärendena bli behandlade så billigt som möjligt, hvilket ju är hvad man åsyftat med hela lagförslaget.

Jag yrkar således bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Rydberg, Ericsson* i Norrby, *Johansson* i Berga, *Bengtsson* i Härasköp, *Wikström* och *Poignant*.

Herr von Krusenstjerna: Min ärade kamrat på stockholmsbänken ville ej godkänna lagutskottets sätt att handlägga detta ärende. Han började med att säga, att lagutskottet allenast hade att söka sammanjemka de olika beslut, vid hvilka kamrarna stannat, men att det icke vore något sammanjemkningsförslag att inbjuda den ena kammaren att frånträda sitt beslut och i stället taga medkammarens. Äfven om nu lagutskottet hade föreslagit enbart något sådant, tror jag icke, att jag misstager mig, då jag säger, att det i en mängd föregående fall inträffat, att då vid behandlingen af större lagförslag kamrarne fattat olika beslut angående olika paragrafer, utskottet i fråga om en paragraf inbjudit den ena kammaren att frånträda sitt beslut och i stället acceptera medkammarens och i fråga om en annan

paragraf i förslaget gjort samma inbjudan till den andra kammaren. På ett sådant förfaringssätt finnas, som sagdt, flera exempel. Jag vågar emellertid påstå, att lagutskottet i nu förevarande fall *icke* gått tillväga på detta sätt. Om man nemligen läser andra punkten af det föreliggande memorialet, så skall man finna, att denna icke slutar allenast med en hemställan, att Andra Kammaren måtte biträda Första Kammarens beslut, utan utskottet fortsätter sedermera med en ny hemställan. Skiljaktigheten mellan kamrarnes beslut angående den ifrågavarande paragrafen bestod, såsom kammaren vet, deruti, att Första Kammaren antog Kongl. Maj:ts förslag att frågan om jord-afsöndringar skulle handläggas först hos Konungens befallningshafvande, medan Andra Kammaren åter beslöt, att någon sådan behandling af dessa ärenden hos Konungens befallningshafvande icke skulle ega rum. Hvad var nu skälet till detta Andra Kammarens beslut? Jo, att man ansåg, att det skulle blifva allt för dyrbart att först gå till Konungens befallningshafvande. Nu föreslår lagutskottet därför den sammanjemkningen, att Riksdagen vid anmälandet af sitt beslut i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet måtte anhålla, att dessa kostnader måtte i största möjliga mån nedbringas. Detta måtte väl innebära en förening af båda kamrarnes beslut.

Men, säger vidare talaren på stockholmsbänken, denna skrifvelse, hvarmed lagutskottet söker öfverskyta olagligheten i sitt sammanjemkningsförslag, utgör i sin ordning en ny olaglighet, ty lagutskottet har icke någon motionsrätt. Jag antager dock, att när det i riksdagsordningen föreskrifves, att lagutskottet har att afgifva utlåtande öfver dit remitterade förslag, detta måste innebära, att lagutskottet icke är blott en kassationsinstitution, som endast skulle hafva att tillstyrka eller afstyrka dit remitterade förslag, utan det måste jemväl innebära, att utskottet har befogenhet att i dessa förslag föreslå sådana ändringar, som stå i organiskt sammanhang med desamma. Om lagutskottet hade inkommit med förslag, att den ifrågavarande 21 § skulle erhålla en sådan lydelse, att den t. ex. skulle sluta med orden: »dock att sökanden icke må i dessa ärenden med särskilda kostnader betungas» eller något dylikt, så tror jag, att deremot icke hade kunnat göras någon erinran. Då synes mig heller ingenting kunna vara att erinra mot att lagutskottet i stället föreslår en skrifvelse i samma syfte.

För öfrigt föreligger ett bestämdt prejudikat i detta fall, hvarur herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet nyss erinrade och som jemväl talaren på stockholmsbänken omnämnde. Detta fall är fullkomligt analogt med det nu föreliggande. Det förhöll sig nemligen så — jag tillåter mig att ånyo erinra derom — att i det förslag till ny utsökningslag, som behandlades vid 1877 års riksdag, förekom en paragraf, som innehöll bestämmelse angående sättet för handlingars insändande till öfverexekutor. Denna paragraf godkändes af ena kammaren, men återremitterades af den andra, bland annat af det

Angående sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

Angående sammanjemkningsförslag af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansskiljning m. m.

(Forts.)

skäl, att man fruktade, att kostnaderna hos öfverexekutor skulle blifva väl stora. Då yttrade det särskilda utskottet, utan att då, lika litet som nu, någon motion i det afseendet förelåg, att det vore angeläget att ifrågavarande kostnader blefve nedbringade och att en utväg till detta måls nående vore, att kommissionärer blefve anställda hos Konungens befallningshafvande, hvilka mot billig taxa kunde tillhandagå allmänheten, och därför föreslog utskottet, alldeles på samma sätt som nu skett, att paragrafen måtte bibehållas vid den lydelse, som densamma hade i Kongl. Maj:ts förslag, och att ena kammaren således måtte biträda den andra kammarens beslut i detta fall, men *derjemte* föreslog utskottet, »att Riksdagen, vid anmälan af sitt beslut i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t tillse, huruvida icke såväl hos öfver- som underexekutorer uti utsokningsmål lättnader i det angifna syftet kunde beredas parterna», och så vidare. Detta utskottets förslag blef sedermera af båda kamrarna bifallet. Detta fall är ju alldeles analogt med det nu föreliggande.

Att utskottets sammanjemkningsförslag icke i formelt afseende skulle vara grundlagsenligt kan jag således icke medgifva.

Hvad nu beträffar frågans realitet, så var ju hufvudskalet, hvarför Andra Kammaren förra gången icke ville acceptera Kongl. Maj:ts förslag de farhågor, som uttalats beträffande kostnadsfrågan. När nu, efter det förklarande, som afgifvits från statsrådsbänken om regeringens villighet att antaga hvad lagutskottet i sammanjemkningsväg föreslagit, hvarigenom man har all utsigt, att de största af de befarade kostnaderna, nemligen de, som skulle förorsakas i följd af landtmätares tillkallande, skulle alldeles försvinna, när vidare, såsom här framhållits, Riksdagen själf har i sin hand — och nästa år säkerligen också kommer att begagna sig deraf — att afskaffa stämpelafgiften på Konungens befallningshafvandes resolution i dessa fall, och när vidare hvad här yttrats angående förenandet af dessa ärenden till följd deraf att man först skulle behöfva gå till Konungens befallningshafvande, torde vara vederlagdt af hvad som yttrats från statsrådsbänken och af herr Redelius, så synes mig alla betänkligheter mot förslaget antagande böra bortfalla. Hvad hafva vi då å andra sidan att väga mot dessa betänkligheter? Jo, ett lagförslag, som — jag tror, icke att jag misstager mig, härutinnan — har afgjorda sympatier inom denna kammare, ett lagförslag, som går i rigtning af att bereda lättare jordförvärf åt mindre bemedlade. Och vi kunna vara alldeles vissa på, att detta lagförslag, om denna punkt nu afslås, faller för denna riksdag, och ingen vet, hvad en annan riksdag har i sitt sköte. Då man nu har detta å ena sidan och å andra sidan denna kostnadsfråga, som efter min uppfattning blifvit afgjortt förringad och nästan försvunnit, så hemställer jag till kammaren, hvilketdera som kan vara klokast, att enständigt vidhålla sin föregående ståndpunkt eller att antaga lagutskottets nu föreliggande sammanjemkningsförslag. Jag hemställer om bifall till detta förslag.

Herr Persson i Tällberg: Det var endast med anledning af herr statsrådets och chefens för kongl. justitiedepartementet yttrande, som jag begärde ordet, då han sökte visa, att det skulle blifva billigare att gå till Konungens befallningshafvande än att gå direkt till häradsrätten. Han framhöll särskildt, att om man icke skulle gå till Konungens befallningshafvande, så skulle man i stället nödgas anlita ett ombud inför häradsrätten. Men jag ber att få erinra, att man i alla händelser nödgas hafva ett ombud der för lagfartsansökans skull. Om då ansökan om jordafsöndrings fastställelse göres i sammanhang med lagfartsansökan, så blir det ingen särskild kostnad.

Vidare yttrade herr statsrådet, att Riksdagen har i sin hand att bestämma stämpelafgiften. Det är visserligen sant; men jag tror att det också är något annat det här gäller, och det är löner till nya embets- och tjenstemän. Ty jag är öfvertygad om, att om Konungens befallningshafvande skulle handlägga dessa ärenden på det sätt, som lagutskottet föreslagit, så blefve det omöjligt att hinna med detta med den tjenstemannapersonal, som för närvarande finnes. Det blefve derfor nödvändigt att tillsätta nya tjenstemän, och det skulle således leda till ökade kostnader äfven för staten.

Han sade vidare, att förslaget var så granskadt, att vi kunde godkänna detsamma. Ja det är nog sant, att det är fullständigt granskadt, men det är också fullständigt utdömdt, och skulle alla förändringar vidtagas, som föreslagits i denna fråga, så tror jag, att ingenting alls blefve kvar af komiterades förslag.

Jag tror, att det icke kan skada, om vi få ett års tid att tänka på detta förslag.

Hvad beträffar herr Redeli anförande, då han yttrade, att det skulle blifva dyrt, om man måste uppvisa kartor och kartebeskrifningar inför häradsrätten, så skall jag tillåta mig att lemna den upplysningen, att vi hafva redan nu den skyldigheten att visa kartebeskrifningar inför häradsrätten, innan denna meddelar lagfart å jordafsöndringar.

Huru jag än ser saken, kan jag icke finna, att lagutskottets förslag medför någon förbättring utan i stället innebär en försämring, och jag vidhåller derfor mitt yrkande om afslag.

Herr Hedin: Herr talman! Den näst siste ärade talaren har sökt försvara den formella lagenligheten af lagutskottets tillvägagående i den föredragna punkten. Men han har icke gjort det genom att ådagalägga, att 63 § riksdagsordningen berättigar till ett sådant förfarande, som lagutskottet iakttagit, och det är dock det enda möjliga sättet att försvara saken, eftersom här är fråga om iakttagande eller icke iakttagande af grundlagen. Jag har påpekat, och jag anser mig ytterligare böra betona detta, att 63 § riksdagsordningen vill, att ett sammanjemkningsförslag skall vara af den beskaffenhet att påkalla beslut af båda kamrarna. Detta är omöjligt, icke att förneka — ty det kan ju alltid ske — men att med skäl bestrida. I stället för att göra, hvad han borde hafva gjort för att försvara den formella lagligheten i utskottets till-

Angående sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hennanskyfning m. m.

(Forts.)

Angående
sammans-
jämknin-
g af
kamrarnes
skiljaktiga
beslut be-
träffande
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till lag om
hemmansklyf-
ning m. m.

(Forts.)

vägagående, åberopar han ett prejudikat. Men ett sådant gäller absolut ingenting för mig, i alla händelser ingenting mot grundlagens text, det må sedan hafva hvilken moralisk betydelse som helst. Då jag sade, att utskottet tagit sig motionsrätt, i det att det föreslagit något alldeles nytt, som ingen förut talat om, så har han invändt, att lagutskottet måtte väl hafva någon rörelse- och handlingsfrihet, så att det får föreslå ändringar i förslag, som till detsamma remitterats. Ja väl, utskottet har denna rätt och har också begagnat densamma, t. ex. då det föreslagit en viss lydelse af § 21 af förevarande lag och sedermera återkallat sitt omdöme härutinnan. Men det är icke detta, som det nu är fråga om, utan lagutskottet har *derjemte* tagit sig friheten att föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t om någonting, hvarom icke ett ord förekommit i den kongl. propositionen eller i någon väckt motion. Ty det är icke så som talaren sade, att lagutskottet *i stället* föreslagit en skrifvelse. Nej, lagutskottet har icke *i stället* föreslagit detta, utan det har föreslagit att antaga en lagparagraf under n:o 21 af en viss lydelse och sedan gjort en ändring i denna lydelse men *derjemte* föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Och det är något helt annat.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de framställda yrkan- dena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan, och *dels* på afslag derå; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i andra punkten af förevarande memorial n:o 81 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets nämnda hemställan.

Röstsedlarne uppräknades, hvar efter annan, och visade 74 ja och 73 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 3 och 4.

Biföllos.

Punkten 5.

Lades till handlingarne.

Punkten 6.

Bifölls.

Punkten 7.

Lades till handlingarne.

Punkten 8.

Bifölls.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

statsutskottets memorial n:o 81, angående beviljande af gratifikation till vaktmästarne i Andra Kammarens kansli och klubblokalen; sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, n:o 16, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets kansli;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial, n:o 15, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om presterskapets aflöning m. m.;

bevillningsutskottets betänkande, n:o 31, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

§ 7.

Anmälde och godkändes följande ytterligare inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från lagutskottet:

n:o 72, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående lösen för gravationsbevis rörande jernväg;

n:o 73, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof;

n:o 99, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken;

n:o 100, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående allmänt tingssammanträdes likställighet i vissa fall med häradsting, lag angående ändring i vissa fall af tiden för insändande af förteckning å lagfarter, lag angående ändrad lydelse af 9 kapitlet 4 § ärfdabalken och lag angående ändrad lydelse af 8 kapitlet 1 § giftermålsbalken;

n:o 101, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser angående utöfvande af uppfinning, hvarå patent erhållits;

n:o 102, i anledning af väckt motion om ändring i visst syfte af förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 103, i anledning af väckt motion angående förbud mot vad-hållning genom s. k. totalisator;

n:o 104, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till fiske, lag angående förändrad lydelse af 24 kapitlet 14 § strafflagen och lag angående förändrad lydelse af 6 och 24 §§ i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880;

n:o 105, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende;

n:o 106, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttvång m. m.;

n:o 110, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

n:o 111, i anledning af väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande afgäld från jordafsöndringar; samt

n:o 112, i anledning af väckta motioner angående ändringar i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880;

från sammansatta bevillnings- och lagutskottet:

n:o 75, i anledning af väckt motion om förbud mot utlemning af spirituosa mot efterkraf; samt

n:o 107, i anledning af väckta motioner om åtgärder till befrämjande af hushållningen med enskildes skogar; samt

från statsutskottet:

n:o 43, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Jemtlands fältjägareregementets mötesplats af mark, tillhörig f. d. militiebostället Kungsgården n:o 1 i Jemtlands län;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af ett område från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län till plats för skolhus;

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Underslös i Göteborgs och Bohus län;

n:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående understöd till kolonien Hall;

n:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring af vissa i kongl. kungörelsen den 10 november 1882 meddelade bestämmelser beträffande förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;

n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående dispositionen af förra militiebostället $1\frac{1}{2}$ mantal Ede n:o 1 jemte Skarpåslägdén n:o 1, en äng i Jemtlands län;

n:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dispositionen af förra militiebostället 1 mantal Hunnebo n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlemnande till Stockholms stad af den s. k. Ryssgården i samma stad;

n:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af nuvarande kyrkoherdebostället i Åmåls stads- och landsförsamlingars pastorat samt byggande af ny prestgård i Åmåls stad;

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Kristinehamns hospital för Vermlands läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuke;

n:o 94, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af statsbidrag för ny reglering af viss del af Mariestad i följd af den staden år 1895 öfvergångne brand;

n:o 95, angående dels Kongl. Maj:ts proposition om anvisande af medel för kompletteringsarbeten å Vestkustbanan, dels en i anledning deraf inom Riksdagen gjord framställning;

n:o 96, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om beviljande af ett räntefritt lån för uppförande af ny läroverksbyggnad i Östersund;

n:o 97, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor; samt

n:o 98, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm m. m.;

äfvensom samma utskotts förslag till Riksdagens skrifvelse n:o 93, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående åtgärder för vissa förändringar inom riksdagshuset.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,2 e. m.

In fidem
F. Nathorst Böös.

Onsdagen den 13 Maj,

kl. 7 e. m.

§ 1.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 113, till Konungen, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring, lag angående ändrad lydelse af 3, 58 och 69 §§ i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866, lag om ändrad lydelse af 6 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 och lag om ändrad lydelse af 58 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes *Sammansatta bevillnings- och lagutskottets* memorial, n:o 3, angående ersättning åt sammansatta bevillnings- och lagutskottets sekreterare.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7,18 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.